

Методичні рекомендації з підготовки звітів про відстеження результативності регуляторних актів

Відстеження результативності регуляторного акта – це ряд заходів, спрямованих на оцінку стану впровадження регуляторного акта та досягнення ним цілей, задекларованих при його прийнятті.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» **відстеження результативності обов'язково проводиться щодо кожного регуляторного акту**, та включає в себе заходи з базового, повторного та періодичного відстеження результативності.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюється до дня набрання чинності регулятором актом або більшістю його положень. Проводити базове відстеження після набрання чинності регулятором актом допускається тільки у разі, якщо для відстеження результативності використовуються виключно статистичні дані.

Якщо для проведення базового відстеження результативності, крім статистичних даних, використовується хоча б один соціологічний показник, то проводити базове відстеження необхідно до набрання чинності регулятором актом.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта здійснюється через рік з дня набрання чинності або набрання чинності більшістю його положень, але не пізніше 2-х років з дня набрання чинності цим актом або більшістю його положень, якщо рішенням регуляторного органу, який прийняв цей регуляторний акт, не встановлено більш ранній строк.

Періодичні відстеження результативності регуляторного акта здійснюються раз на кожні 3 роки, починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта, у тому числі і в разі, коли дію регуляторного акта, прийнятого на визначений строк, було продовжено після закінчення цього визначеного строку.

Кожен з перелічених вище видів відстеження результативності регуляторного акта включає:

- виконання заходів з відстеження результативності (при цьому необхідно визначити метод відстеження результативності);
- підготовку та оприлюднення звіту про відстеження результативності, в якому аналізуються отримані значення показників результативності та стан впровадження регуляторного акта;
- подання звіту про відстеження результативності до спеціально уповноваженого органу (Держкомпідприємництва).

Під час проведення заходів з відстеження результативності регуляторних актів, слід керуватись статтями 10 та 26 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», а також Методикою проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 № 308.

Виконавцем заходів з відстеження результативності регуляторного акта є регуляторний орган, який розробив і прийняв цей акт. У разі необхідності для проведення соціологічних опитувань регуляторний орган може залучати спеціалізовані організації або фахівців з проведення таких досліджень.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» строк виконання заходів з відстеження результативності регуляторного акта не може бути більшим, ніж 45 робочих днів. При цьому у звіті про відстеження результативності зазначається проміжок (період) часу, протягом якого безпосередньо проводилися заходи з відстеження із зазначенням конкретних дат початку та завершення проведення базового відстеження результативності.

Наприклад: Строк виконання заходів з відстеження результативності - з 15 травня 2017 року по 15 червня 2017 року.

Метод проведення відстеження результативності розробник обирає самостійно. З цією метою він може використати статистичний або соціологічний метод (опитування певної групи респондентів). Однак обраний метод повинен відповідати показникам результативності, задекларованих в аналізі регуляторного впливу, за якими і проводиться відстеження.

Показники результативності, що використовуються для відстеження результативності, повинні відповідати показникам результативності, закладених під час підготовки впливу регуляторного акта. Враховуючи, що кожний регуляторний акт приймається з метою вирішення певної проблеми, показники результативності обов'язково повинні визначатися, виходячи з цілей впровадження даного регулювання, та чітко фіксувати досягнення цих цілей. Показники повинні бути чітко сформульованими та вимірюваними.

Серед показників для відстеження результативності регуляторних актів обов'язково повинні бути:

- розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів і державних цільових фондів, пов'язаних з дією акта;
- кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія акта;
- розмір коштів і час, що витратяться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами на виконання вимог акта;
- рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта.

Однак, зазвичай цих показників недостатньо для оцінки дії регуляторного акту. Кількість показників повинна бути достатньою для всебічної характеристики параметрів, що впливають на результативність відповідного регуляторного акта. Тому розробник проекту регуляторного акта не повинен обмежуватися тільки показниками результативності, які визначені законодавством.

Також необхідно звернути увагу на **дані та припущення**, на основі яких відстежувалась результативність, а також способи одержання даних. У цьому розділі звіту про відстеження результативності вказуються:

- прогнози значення показників результативності, що були визначені під час підготовки аналізу регуляторного впливу;
- способи одержання даних для кожного з показників результативності (аналіз офіційної статистичної інформації; аналіз інформації, отриманої від структурних підрозділів; аналіз інформації, отриманої з інших джерел; використання даних наукових досліджень; проведення соціологічних опитувань тощо);
- при проведенні соціологічних досліджень: визначення цільової групи та її обсягу; обґрунтування використаного типу опитування (суцільне чи вибіркове), методу проведення опитування.

Наведені у звіті фактичні значення показників результативності повинні зазначатись у кількісному виразі та відображатись у певних одиницях виміру (тисячі гривень, години, відсотки тощо).

Звертаємо увагу на те, що значення показників результативності необхідно брати за рівні проміжки часу, що полегшить їх порівняння.

З метою наочності та спрощення подальшого аналізу ефективності регуляторного акта доцільно подавати значення показників результативності в табличному вигляді. **Повторне та періодичне відстеження проводиться за тими ж показниками результативності, що й базове відстеження.**

Для повторного та періодичного відстеження характерне відображення динаміки показників результативності. Для цього у звіті наводяться дані і базового, і повторного, і періодичного відстежень.

Аналіз наданих Держкомпідприємству звітів про відстеження результативності показав, що у більшості звітів не вказані фактичні значення показників результативності, не зазначені одиниці вимірювання показників, у звітах про базове відстеження результативності відсутні значення показників за останні роки, на основі яких приймалось рішення про необхідність впровадження регулювання. Також зазвичай відсутні кількісні значення за обов'язковим показником «кількість суб'єктів господарювання, на яких поширюється дія регуляторного акта».

Характерною помилкою також є незафіксованість періоду отримання даних для показників результативності на момент введення в дію регуляторного акту, що в подальшому унеможливило здійснення повторного та періодичного відстеження, а також оцінку ступеня досягнення актом задекларованих цілей.

Оцінка результатів реалізації регуляторного акта та ступеня досягнення визначених цілей - це аналітична частина звіту про відстеження результативності регуляторного акта. У цьому розділі розробник проекту регуляторного акта **на підставі отриманих значень показників результативності** проводить оцінку результатів реалізації положень регуляторного акта та ступеня досягнення визначених цілей. За результатами такої оцінки необхідно зробити висновки про ефективність регуляторного акту.

Якщо регуляторний акт має високий ступінь досягнення визначених цілей, результати реалізації його положень мають позитивну динаміку, він не потребує змін чи доповнень. Регуляторний акт, який має недостатній рівень досягнення цілей, а окремі його положення реалізуються неефективно, потребує перегляду і внесення змін та доповнень. Регуляторний акт скасовується як такий, що не досягнув задекларованих цілей, якщо реалізація його положень визнана неефективною.

У звіті про базове відстеження результативності така оцінка не здійснюється. Базове відстеження проводиться з метою оцінки стану суспільних відносин, на врегулювання яких спрямована дія акта. Іншими словами, базове відстеження результативності «фіксує» значення показників результативності на момент введення в дію регуляторного акта.

Під час проведення повторного та періодичного відстежень результативності, оцінка показників результативності у порівнянні значень базового відстеження із повторни загальна оцінка ефективності є обов'язковою.

В той же час, як свідчать результати аналізу звітів про відстеження результативності, у переважній більшості звітів відсутній обґрунтований висновок щодо досягнення чи недосягнення даним регуляторним актом цілей. Оцінка результатів реалізації регуляторного акта та ступеня досягнення визначених цілей зазвичай здійснюється на основі суб'єктивної думки розробника регуляторного акту, що є неприпустимим.

За наслідками проведеного відстеження готується звіт про відстеження результативності регуляторного акта – документ, який містить дані про результати відстеження результативності регуляторного акта та методи, за допомогою яких було здійснено таке відстеження.

Звіт про відстеження результативності є офіційним документом, має бути підготовлений в письмовій формі та підписаний керівником регуляторного органу, що підготує.

Навіть якщо заходи з відстеження результативності регуляторного акта здійснювалися за допомогою сторонніх організацій, звіт про відстеження готує регуляторний орг:

Слід зазначити, що невиконання вимог щодо підписання звіту про відстеження результативності є найтипівішою в усіх поданих звітах.

Всі звіти про відстеження результативності регуляторних актів обов'язково оприлюднюються не пізніше, ніж через 10 днів з моменту їх підписання керівником регуляторного органу.

Звіти можуть бути оприлюднені:

у друкованому виданні регуляторного органу, який прийняв цей регуляторний акт, або у інших друкованих засобах масової інформації, визначених цим регуляторним органом; на офіційній сторінці регуляторного органу, який приймав цей акт, у мережі Інтернету.

Витрати, пов'язані з оприлюдненням результатів відстеженням, фінансуються за рахунок розробників проектів регуляторних актів.

Відстеження результативності регуляторного акта є одним з найважливіших інструментів державної регуляторної політики. Діяльність з відстеження результативності передбачає систематичний аналіз прийнятих регулювань з метою визначення ефективності та доцільності впровадженого регулювання. Результати проведеного відстеження результативності можуть бути підставою для перегляду регуляторного акта і внесення змін до нього або навіть скасування його дії.